

Lineární prostor (1, 2, 4)

- **Def.:** Těleso je množina $\mathbb{F}$ spolu s funkcemi $+: \mathbb{F} \times \mathbb{F} \rightarrow \mathbb{F}$, $\cdot: \mathbb{F} \times \mathbb{F} \rightarrow \mathbb{F}$
  - je to kolekce jakýchkoliv objektů, které mezi sebou můžeme sčítat a násobit a chovají se stejně, jako jsme zvyklí
  - vlastnosti stejné jako níže, ale:
    - násobení je navíc komutativní
    - pro $a \in \mathbb{F}$ platí: $a \neq 0$ iff existuje inverze a^{-1} (aka test invertibility)
  - tělesa jsou $\mathbb{N}_p$, kde p je prvočíslo (kvůli testu invertibility)
- **Def.:** Lineární prostor nad tělesem $\mathbb{F}$ je množina L (vektorů) spolu s funkcemi sčítání (+) a násobení skalárem ($\cdot$)
  - Vlastnosti sčítání ($+: L \times L \rightarrow L$)
    1. existence nulového prvku (vektoru): $x + o = o + x = x$
    2. asociativita sčítání (vektorů): $(x + y) + z = x + (y + z)$
    3. komutativita sčítání (vektorů): $x + y = y + x$
    4. existence opačného prvku (vektoru): $x + y = o$ (pro každé x ex. právě jedno y)
  - Vlastnosti násobení skalárem ($\cdot: \mathbb{F} \times L \rightarrow L$)
    1. existence neutrálního prvku ("jedničky"): $1 \cdot x = x$
    2. asociativita násobení skalárem: $a \cdot (b \cdot x) = (a \cdot b) \cdot x$
  - Distributivní zákony (jak se k sobě chovají navzájem)
    1. distributivita součtu skalárů: $(a + b) \cdot x = a \cdot x + b \cdot x$
    2. distributivita součtu vektorů: $a \cdot (x + y) = a \cdot x + a \cdot y$
  - Důsledky
    - nulový vektor je jednoznačně určen (kdo si hraje na nulu, je nula)
    - pro vš. $x \in L$ platí: $0 \cdot x = o$
    - opačný vektor $k \cdot x$ je $(-1) \cdot x$
    - pro vš. $a \in \mathbb{F}$ platí: $a \cdot o = o$
    - $a \cdot x = o$ iff $a = 0$ nebo $x = o$
  - **Def.:** Seznam vektorů je buď prázdná posloupnost () nebo konečná posloupnost $(x_1, \dots, x_n)$.
  - **Def.:** (lineární kombinace konečného seznamu vektorů):
    - Pro prázdný seznam je o jeho jedinou možnou lineární kombinací (s prázdným seznamem koeficientů).
    - Pro $(x_1, \dots, x_n)$ je vektor $\sum_{i=1}^n a_i x_i$ jeho lineární kombinace (se seznamem koeficientů $(a_1, \dots, a_n)$).
    - je to rovný kus prostoru
  - lineární kombinace je triviální, pokud $a_1 = a_2 = \dots = a_n = 0$
  - **Def.:** Seznam vektorů S je lineárně nezávislý, pokud je prázdný nebo kdykoliv $a_1 x_1 + a_2 x_2 + \dots + a_n x_n = o$, pak $a_1 = a_2 = \dots = a_n = 0$

- prázdný seznam () je vždy lineárně nezávislý, (**o**) je vždy lineárně závislý
- **Def.:** Množina vektorů M je lineárně nezávislá, pokud platí jedna z podmínek:
  - M je prázdná
  - M je neprázdná konečná a navíc platí: $a_1\mathbf{x}_1 + a_2\mathbf{x}_2 + \dots + a_n\mathbf{x}_n = \mathbf{o}$, pak $a_1 = a_2 = \dots = a_n = 0$
  - M je nekonečná a každá její konečná podmnožina je lineárně nezávislá.

Lineární obal a lineární podprostor (3)

- množina M je konečná, když má přesně n prvků, kde $n \in \mathbb{N}$ (tady platí $0 \in \mathbb{N}$) (např. $\mathbb{Z}_2$)
- množina M je nekonečná, pokud není konečná ($\mathbb{N}, \mathbb{Q}, \mathbb{R}, \mathbb{C}$)
- **Def.:** Ať M je jakákoliv množina vektorů lineárního prostoru L. Lineární obal množiny vektorů M je množina $\text{span}(M)$, definovaná:

$$\text{span}(M) = \begin{cases} \{\vec{o}\}, & \text{pokud } M = \emptyset, \\ \bigcup_{n \in \mathbb{N}} \left\{ \sum_{i=1}^n a_i \cdot \vec{x}_i \mid a_1, \dots, a_n \in \mathbb{F}, \vec{x}_1, \dots, \vec{x}_n \in M \right\}, & \text{pokud } M \neq \emptyset. \end{cases}$$

- množina všech lineárních kombinací, které lze z M utvořit
- *$\text{span}(M)$ je “zabalení” množiny M tak, aby výsledkem byl “co nejmenší rovný kus”, který obsahuje M*
- Uzávěrové vlastnosti lineárního obalu
  - je-li $M \subseteq N$, potom $\text{span}(M) \subseteq \text{span}(N)$
  - pro vš. M platí: $M \subseteq \text{span}(M)$
  - pro vš. M platí: $\text{span}(\text{span}(M)) \subseteq \text{span}(M)$ (další zabalení už tam nic nepřidá)
- **Def.:** Ať W je podmnožina lineárního prostoru L. Řekneme, že W je lineární podprostor lineárního prostoru L, když platí $\text{span}(W) \subseteq W$
  - *je to “dobrá” podmnožina prostoru, ze které nejde žádnou lineární kombinací “utéct”*
- $\text{span}(M)$ je vždy lineární podprostor a jde zároveň o nejmenší podprostor, který obsahuje M
- M je lineární podprostor iff $\text{span}(M) = M$
- **Jak odhalit podprostor**
  - o je prvkem W (uzavřenost na nulový vektor)
  - $\mathbf{x} + \mathbf{y}$ je prvkem W pro každé $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in W$ (uzavřenost na součet vektorů)
  - $a\mathbf{x}$ je prvkem W pro každé $a \in \mathbb{F}$ a $\mathbf{x} \in W$ (uzavřenost na skalární násobek)
- Ať W je lineární podprostor L. Potom W je sám o sobě lineárním prostorem, pokud sčítání a násobení ve W definujeme stejně jako v L. Naopak to ale neplatí - když mám jinak definované násobení a sčítání, že to je prostor nad $\mathbb{R}$, tak to ještě nemusí být podprostorem $\mathbb{R}^2$ nad $\mathbb{R}$ (02A:10)
- průnik systému podprostorů je také lineárním podprostorem
- sjednocení systému podprostorů nemusí být lineárním podprostorem

- definujeme spojení podprostorů W_1 v $W_2 = (\text{span}(W_1 \cup W_2))$
- Hrajeme si se závislostí
  - Ať M je lineárně nezávislá množina v L . Každá $N \subseteq M$ je také lineárně nezávislá.
    - *Když uберeme vektory z lineárně nezávislé množiny, bude výsledná množina stále nezávislá.*
  - Ať M je lineárně závislá v L . Každá N tak, že $M \subseteq N$ je také lineárně závislá.
    - *Když přidáme něco do lineárně závislé množiny, bude pořád závislá.*
  - Množina M je lineárně nezávislá iff pro všechny $x \notin \text{span}(M)$ je množina $M \cup \{x\}$ lineárně nezávislá.
  - Množina M je lineárně závislá iff existuje $N \subseteq M$, $N \neq M$ taková že $\text{span}(N) = \text{span}(M)$.

Báze a dimenze (5, 6)

- **Def.:** Ať W je lineární podprostor prostoru L . Řekneme, že množina G generuje W (G je množina generátorů W), pokud platí $\text{span}(G) = W$.
- **Def.:** Řekneme, že lineární prostor W je konečně generovaný, pokud existuje konečná množina jeho generátorů.
- **Def.:** Lineárně nezávislé množině B , která generuje prostor L , říkáme báze L . Je-li B konečná, pak seznamu prvků B říkáme uspořádaná báze.
  - Pozn.: $\emptyset$ i $\{0\}$ jsou konečné množiny generátorů triviálního prostoru, ale jen jedna z nich je lineárně nezávislá.
  - Každý lineární prostor L má bázi.
  - *báze je výběr systému souřadnicových os či také "nejúspornější" množina generátorů*
- **Def.:** Označme $K_n = (e_1, \dots, e_n)$ seznam vektorů v $\mathbb{F}^n$, $n \geq 1$, kde e_i má jedničku na i -té pozici, všude jinde nuly. Tuto bázi zoveme kanonická báze $\mathbb{F}^n$
- každý konečně generovaný prostor L má konečnou bázi, všechny možné báze L mají stejný počet prvků
- **Def.:** Lineární prostor má dimenzi n ($\dim(L) = n$), když existuje báze B prostoru L , která má n prvků, $n \in \mathbb{N}$.
- Ať M, N jsou konečné množiny vektorů. Potom $\text{span}(M) = \text{span}(N)$ iff $\dim(\text{span}(M)) = \dim(\text{span}(N)) = \dim(\text{span}(M \cup N))$.
- Ať L je lineární prostor konečné dimenze. Potom pro podprostory W_1, W_2 platí: $\dim(W_1 \vee W_2) + \dim(W_1 \cap W_2) = \dim(W_1) + \dim(W_2)$
  - *princip inkluze a exkluze*
- Ať seznam $B = (b_1, \dots, b_n)$ tvoří bázi L . Pro každý vektor x v L existuje jediný seznam $A = (a_1, \dots, a_n)$ tak, že $x = a_1 b_1 + \dots + a_n b_n$
- **Def.:** Seznamu A říkáme souřadnice vektoru x vzhledem k uspořádané bázi B . Značíme $\text{coord}_B(x)$.
  - $\text{coord}_B(x+y) = \text{coord}_B(x) + \text{coord}_B(y)$
  - $\text{coord}_B(a \cdot x) = a \cdot \text{coord}_B(x)$
    - je to vlastně lineární zobrazení

Lineární zobrazení (6, 7, 8, 9, 10)

- **Def.:** Zobrazení (funkce) $f: A \rightarrow B$ je podmnožina $A \times B$ taková, že pro všechna $a \in A$ existuje právě jedno $b \in B$ tak, že $(a, b) \in f$.
  - pro libovolnou množinu B existuje právě jedno zobrazení $f: \emptyset \rightarrow B$
  - pro libovolnou množinu A existuje právě jedno zobrazení $f: A \rightarrow \{b\}$ (B jednoprvková množina)
  - je-li A neprázdná, pak B musí být také neprázdná

- Typy zobrazení
  - Zobrazení $f : X \rightarrow Y$ je prosté (také: injektivní nebo injekce), když z rovnosti $f(x_1) = f(x_2)$ plyne $x_1 = x_2$. Pro lineární zobrazení monomorfismus.
  - Zobrazení $f : X \rightarrow Y$ je na (také: surjektivní nebo surjekce), když pro každé $y \in Y$ existuje x tak, že $f(x)=y$. Pro lineární zobrazení epimorfismus.
  - Zobrazení $f : X \rightarrow Y$ je bijekce (také: vzájemně jednoznačné), když f je injekce a surjekce současně. Pro lineární zobrazení isomorfismus.
    - identita je bijekce
    - funkce je bijekce iff existuje jednoznačně určená inverze
  - složení injekcí je injekce, složení surjekcí je surjekce, složení bijekcí je bijekce
- **Def.:** Ať L_1, L_2 jsou lineární prostory nad $\mathbb{F}$. Zobrazení $f: L_1 \rightarrow L_2$, pro které platí $f(\mathbf{x} + \mathbf{x}') = f(\mathbf{x}) + f(\mathbf{x}')$ a $f(a \cdot \mathbf{x}) = a \cdot f(\mathbf{x})$ pro vš. $a, \mathbf{x}, \mathbf{x}'$ říkáme lineární zobrazení z L_1 do L_2 .
  - $f(\sum_{i=1}^n a_i \mathbf{x}_i) = \sum_{i=1}^n a_i f(\mathbf{x}_i)$ - princip superpozice vyplývá z podmínek
- složení, součet lineárních zobrazení a skalární násobek lineárního zobrazení je lineární
  - množina lineárních zobrazení L_1, L_2 se značí $\text{Lin}(L_1, L_2)$
- Ať B je báze lineárního prostoru L_1 , ať L_2 je libovolný lineární prostor. Pak zadat $h: B \rightarrow L_2$ je totéž jako zadat $f: L_1 \rightarrow L_2$
  - $\rightarrow$ *abychom znali zobrazení, stačí znát kde skončí prvky báze*
- **Def.:** Matice A nad $\mathbb{F}$ typu $r \times s$ je tabulka $A=(a_1, \dots, a_s)$.
  - Matici A ztotožňujeme s lineárním zobrazením $A: \mathbb{F}^s \rightarrow \mathbb{F}^r$, které je zadáno takto: $A: e_j \mapsto a_j, j=1, \dots, s$
  - protože je $\text{Lin}(L_1, L_2)$ sám o sobě lineárním prostorem, platí pro matice všechny podmínky pro součty a sk. násobky výše
- skládání zobrazení (aka násobení matic) je asociativní, ale obecně ne komutativní
- **Def.:** Ať $f: L_1 \rightarrow L_2$ je lineární zobrazení. Množině $\ker(f)=\{x|f(x)=0\}$ říkáme jádro, množině $\text{im}(f)=\{y|f(x)=y \text{ pro nějaké } x\}$ říkáme obraz f .
  - *jádro f říká, jak moc je f monomorfismus, obraz zase, jak moc je to epimorfismus*
- Ať $f: L_1 \rightarrow L_2$ je lineární zobrazení. Pak $\ker(f)$ je podprostor L_1 , $\text{im}(f)$ je podprostor L_2
- **Def.:** Ať $f: L_1 \rightarrow L_2$ je lineární zobrazení. Ať L_1 má konečnou dimenzi. Číslo $\text{def}(f)=\dim(\ker(f))$ říkáme defekt lineárního zobrazení f , číslo $\text{rank}(f)=\dim(\text{im}(f))$ říkáme hodnost (rank) lineárního zobrazení f .
  - Věta o dimenzi jádra a obrazu: $\text{def}(f)+\text{rank}(f)=\dim(L_1)$
- Charakterisace lineárních zobrazení
  - f je monomorfismus (TFAE)
    - $\text{def}(f)=0$
    - f respektuje lineární nezávislost (obraz lineárně nezávislé množiny je opět lineárně nezávislá množina)
    - soustava $Ax=0$ má pouze triviální řešení
  - f je isomorfismus (TFAE)
    - f je monomorfismus a epimorfismus současně
    - $\text{def}(f)=0$ a $\text{im}(f)=L_2$
    - $\text{def}(f) = 0$ a $\dim(L_1)=\dim(L_2)$

- f respektuje lineární nezávislost a každá rovnice $f(x)=b$ má alespoň jedno řešení pro $b \in L_2$
  - $A: \mathbb{F}^s \rightarrow \mathbb{F}^r$, $s=r$ a každá rovnice $f(x)=b$ má alespoň jedno řešení pro $b \in L_2$
- **Def.:** Matice A je regulární (invertibilní/isomorfismus), pokud existuje jednoznačně určená matice A^{-1} taková, že $A^{-1}A=E_n$.
  - jinak je matice singulární
- Ať $\dim(L_1) = \dim(L_2) = n$. Potom je, pro lineární zobrazení $f: L_1 \rightarrow L_2$, ekvivalentní:
  - f je monomorfismus
  - f je epimorfismus
  - f je isomorfismus
- Ať $B = (b_1, \dots, b_n)$ je uspořádanou bází prostoru L . Potom výpočet souřadnice v bázi B $\text{coord}_B: L \rightarrow \mathbb{F}^n$, $x \mapsto \text{coord}_B(x)$ je isomorfismus.
- Ať $f: L_1 \rightarrow L_2$ je lineární zobrazení, ať $B = (b_1, \dots, b_s)$ a $C = (c_1, \dots, c_r)$ jsou uspořádané báze prostorů L_1 a L_2 . Matice zobrazení f (vzhledem k B a C) je taková matice A_f , pro kterou platí $A_f \cdot \text{coord}_B(x) = \text{coord}_C(f(x))$ pro každý vektor x
  - Matice A_f má r řádků a s sloupců. Navíc j -tý sloupec matice A_f je tvořen souřadnicemi $\text{coord}_C(f(b_j))$ zapsanými do sloupce.
  - *můžeme lepit diagramy k sobě, jak se nám hodí, když najdeme "švy"*
- matice isomorfismu A_f^{-1} : platí $A_f^{-1} \cdot A_f = E_n$
- jakoukoliv čtvercovou regulární matici T typu $n \times n$ můžeme považovat za matici transformace souřadnic
- **Def.:** Matice A, B typu $n \times n$ jsou si podobné ($A \approx B$), pokud $B = T^{-1} \cdot A \cdot T$ pro nějakou regulární matici T
  - jedná se o matice stejného zobrazení, ale v jiné bázi

GEM a soustavy lineárních rovnic (11, 12)

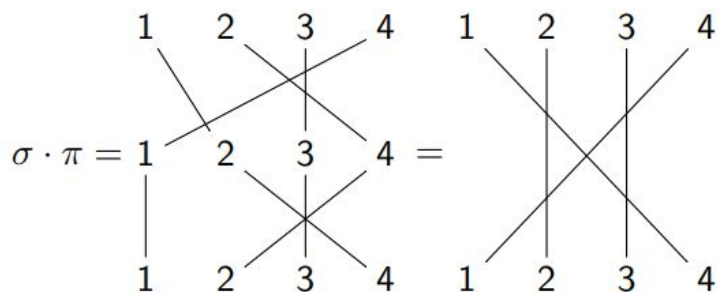
- **Def.:** Matice $(A \mid b)$, kde A je matice soustavy, b je pravá strana rovnice kóduje soustavu lineárních rovnic $A \cdot x = b$, kde x je vektor neznámých. Nazývá se rozšířená matice soustavy.
- **Def.:** Matice M je v horním blokovém tvaru, jsou-li splněny následující dvě podmínky:
  - a. Každý nenulový řádek matice M je nad jakýmkoliv řádkem samých nul.
  - b. Každý pivot (tj. nenulová položka první zleva) jakéhokoliv nenulového řádku matice M je vždy více napravo než pivot předchozího řádku.
- Jakoukoliv matici M nad $\mathbb{F}$ lze konečným počtem řádkových elementárních úprav převést na horní blokový tvar.
  - I. Přičtení skalárního násobku řádku matice k jinému řádku matice
  - II. Prohození dvou řádků v matici.
  - III. Vynásobení řádku matice nenulovým skalárem.
- **Def.:** Řekneme, že soustavy $(A \mid b)$ a $(A' \mid b')$ r rovnic o s neznámých jsou ekvivalentní ($(A \mid b) \sim (A' \mid b')$), když pro každý vektor $x \in \mathbb{F}$ platí: $A \cdot x = b$ iff $A' \cdot x = b'$
  - *ekvivalentní soustavy stejných rozměrů mají stejná řešení*
- Vlastnosti ekvivalence soustav
  - reflexivita: $(A \mid b) \sim (A \mid b)$
  - symetrie: pokud $(A \mid b) \sim (A' \mid b')$, pak $(A' \mid b') \sim (A \mid b)$

- transitivita: pokud $(A | b) \sim (A' | b')$ a $(A' | b') \sim (A'' | b'')$, pak $(A | b) \sim (A'' | b'')$
- Ať $P: \mathbb{R}^r \rightarrow \mathbb{R}^r$ je jakýkoliv isomorfismus. Potom platí:
  - $(A | b) \sim (PA | Pb)$
  - $\text{rank}((A | b)) = \text{rank}((PA | Pb))$
- $\text{rank}(M) = \text{rank}(M^T)$
- hodnost matice M je rovna počtu nenulových řádků v horním blokovém tvaru po skončení GEM (defekt je s-rank)
- Frobeniova věta
  - Soustava $(A | b)$ má řešení iff platí rovnost $\text{rank}(A) = \text{rank}(A | b)$
    - *jinak věci typu $0x+0y+0z=6 \dots$ to asi těžko člověk vyřeší*
  - Pokud $(A | b)$ má řešení, potom lze říci následující:
    - Zvolme jakékoliv p , splňující rovnost $Ap=b$. Potom $Ax_0=b$ platí právě tehdy, když $x_0=p+x_h$ pro nějaké $x_h \in \ker(A)$
- **Def.:** Jakékoliv bázi prostoru $\ker(A)$ říkáme fundamentální systém soustavy s maticí A .
- **Def.:** Soustavě $(A | 0)$ budeme říkat homogenní soustava příslušná k matici A .
- jakékoliv řešení soustavy lze vyjádřit ve tvaru $p+x_h$, kde p nazýváme partikulární řešení
- GEM je universální, ale numericky nestabilní $\rightarrow$ počítače používají jiné metody

Determinant (13, 14)

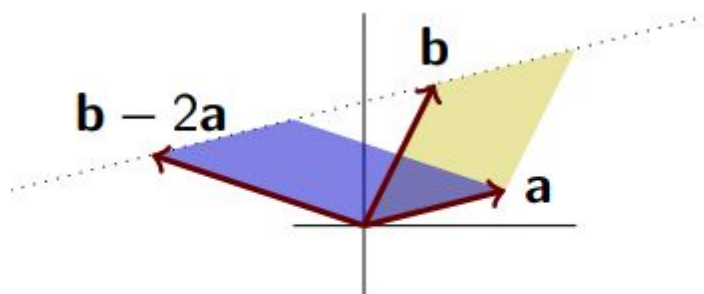
• Permutace

- **Def.:** Permutace množiny $\{1,2,\dots,n\}$ je jakákoliv bijekce $\pi: \{1, 2, \dots, n\} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$.
- dají se zapsat výčtem, tabulkou nebo strunovým diagramem

-
- množině všech permutací množiny $\{1,2,\dots,n\}$ říkáme symetrická grupa permutací, značíme S_n
  - skládání je v S_n asociativní, má neutrální prvek (triviální permutace), každá permutace má inverzi
- **Def.:** Inverse v permutaci π je výskyt situace $i < j$ a zároveň $\pi(i) > \pi(j)$
- **Def.:** Znaménko permutace π je číslo $\text{sign}\pi$, které je definováno:

- $\text{sign}\pi = +1$ pokud π obsahuje sudý počet inverzí, $\text{sign}\pi = -1$ pokud obsahuje lichý počet inverzí
- inverze v permutaci je jedno překřížení strun v diagramu
- pro identickou permutaci id_n v S_n platí: $\text{sign}(\text{id}_n) = 1$
- pro libovolné permutace σ a π v S_n platí: $\text{sign}(\sigma \cdot \pi) = (\text{sign } \sigma) \cdot (\text{sign } \pi)$
- $\text{sign } \pi = \text{sign}(\pi^{-1})$
- Ať π je permutace v S_n . Permutace vzniklá z π prohozením dvou hodnot má opačné znaménko.
- **Def.:** Pro matici A typu $n \times n$ nad F definujeme determinant jako skalár $\det(A) = \sum_{\pi \in S_n} \text{sign } \pi \cdot a_{\pi(1),1} \cdot a_{\pi(2),2} \cdot \dots \cdot a_{\pi(n),n}$
  - šachová interpretace: vybíráme políčka z determinantu, aby se na nich umístěné věže neohrožovaly a vezmeme součet těch rozestavění
- determinant určuje orientovaný n -dimensionální objem rovnoběžnostěnu určeného danými vektory
- Hrátky s determinanty
  - $\det(A) = \det(A^T)$
  - $\det(B \cdot A) = \det(B) \cdot \det(A)$
  - pro regulární A je $\det(A^{-1}) = (\det(A))^{-1}$
  - $\det(a \cdot A) = a^n \cdot \det(A)$, kde a je libovolný skalár
  - prohození dvou řádků mění znaménko determinantu
  - vynásobení řádku skalárem a změní determinant a -krát
  - přičtení lineární kombinace ostatních řádků k řádku nezmění hodnotu determinantu

$$P(a, b) = P(a, b - 2a)$$

- - Ať A je horní trojúhelníková matice. Potom $\det(A) =$ součin prvků na hlavní diagonále.
    - $\rightarrow$ lze počítat "opatrným" GEMem
- A je regulární iff $\det(A) \neq 0$
- determinant je lineární v každém sloupci, speciálně z $\mathbf{a}_j = \sum_{i=1}^n a_{ij} \mathbf{e}_i$ (kde $\mathbf{a}_j$ je j -tý sloupec matice A) vychází rovnost:

$$\det(\mathbf{A}) = \sum_{i=1}^n a_{ij} \cdot \underbrace{\det(\mathbf{a}_1, \dots, \mathbf{a}_{j-1}, \mathbf{e}_i, \mathbf{a}_{j+1}, \dots, \mathbf{a}_n)}_{\text{Značení: } A_{ij}.$$

- Laplaceův rozvoj determinantu podle sloupce

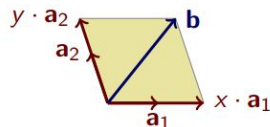
- **Def.:** Determinantu A_{ij} říkáme algebraický doplněk pozice (i,j) v matici A .
- Ať A je matice typu $n \times n$ nad $\mathbb{F}$, $n \geq 2$. Označme jako A_{ij} matici typu $(n-1) \times (n-1)$ vzniklou z matice A vynecháním i -tého řádku a j -tého sloupce. Potom $A_{ij} = (-1)^{i+j} \cdot \det(A_{ij})$.
  - umožní rekurzivní výpočet determinantu, ale složitost $n!$ - hodí se hlavně pro řídké matice (s hodně nulami)
- **Def.:** Pro matici A typu $n \times n$ je její adjungovaná matice $\text{adj}(A)$ transponovaná matice algebraických doplňků posic v matici A .
  - $A \cdot \text{adj}(A) = \det(A) \cdot E_n = \text{adj}(A) \cdot A \rightarrow A^{-1} = \det(A)^{-1} \cdot \text{adj}(A)$.
- **Def.:** Rovnici $A \cdot x = b$, kde A je matice typu $n \times n$ nad $\mathbb{F}$, říkáme soustava se čtvercovou maticí.
  - tato soustava má jediné řešení iff A je regulární (*důkaz vychází z isomorfismu*)
- Cramerova věta
  - Ať $A \cdot x = b$ je soustava se čtvercovou regulární maticí nad F .
Potom j -tá položka jediného řešení $x = A^{-1} \cdot b$ je tvaru $x_j = \det(A)^{-1} \cdot \det(a_1, \dots, a_{j-1}, b, a_{j+1}, \dots, a_n)$
  - matice musí být regulární!

(Laplaceův) rozvoj determinantu podle sloupce
Hlubší poznatky o determinantu
Soustavy rovnic s regulární čtvercovou maticí

Geometrie Cramerovy věty pro soustavy 2×2 nad $\mathbb{R}$

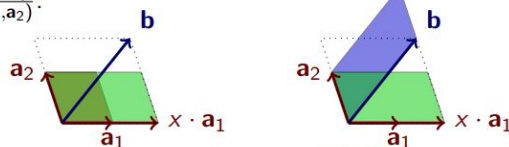
Pro regulární soustavu $(a_1, a_2 | b)$ platí podle Cramerovy věty

$$\frac{\det(b, a_2)}{\det(a_1, a_2)} \cdot a_1 + \frac{\det(a_1, b)}{\det(a_1, a_2)} \cdot a_2 = b. \text{ Co to opravdu znamená?}^a$$

Ale $x \cdot \det(a_1, a_2) = \det(x \cdot a_1, a_2) = \det(b, a_2)$, takže platí

$$x = \frac{\det(b, a_2)}{\det(a_1, a_2)}.$$

Podobnou úvahu lze provést pro $y = \frac{\det(a_1, b)}{\det(a_1, a_2)}.$

^a Analogicky lze postupovat pro regulární soustavy větších rozměrů a nad libovolným tělesem (musíme ovšem kreslit rovnoběžnostěny).

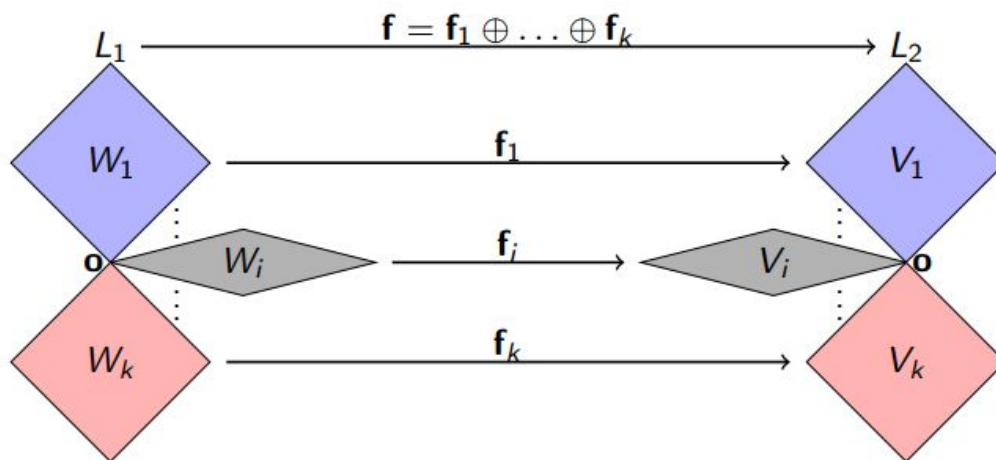

Vlastní čísla a diagonalizace (15, 16, 17, 18)

- **Def.:** Pro lineární zobrazení $f: L \rightarrow L$ je $\lambda \in \mathbb{F}$ vlastní hodnotou (vlastním číslem, eigenvalue), pokud existuje nenulový vektor x , splňující $f(x) = \lambda x$
  - Každému takovému nenulovému vektoru x říkáme vlastní vektor (eigenvector) příslušný hodnotě λ .
  - $\{x \mid f(x) = \lambda \cdot x\} = \ker(f - \lambda \cdot \text{id})$, nazýváme to vlastní podprostor (eigenspace) $\text{eigen}(\lambda, f)$
    - pokud není triviální, je λ vlastní číslo
- Ať $f: L \rightarrow L$ je lineární zobrazení, $\dim(L) = n$. Označme A_f matici f vzhledem k jakékoliv bázi prostoru L . Potom λ je v F vlastní hodnotou f iff $\det(A_f - \lambda E_n) = 0$.
  - Dk.: Defekt musí být > 0 , aby nebyl eigenspace netriviální.
- **Def.:** Ať A je matice typu $n \times n$ nad F , $n \geq 1$. Výrazu $\det(A - xE_n)$ říkáme charakteristický polynom matice A (značení: $\text{char}_A(x)$).
  - jestliže $A \approx B$, potom $\text{char}_A(x) = \text{char}_B(x)$ (pozor - naopak to neplatí)
  - polynom nemusí mít v daném tělese žádný kořen
- Pro matici A typu $n \times n$ nad $\mathbb{F}$ jsou následující podmínky ekvivalentní:
  - A je diagonalisovatelná, tj. $A \approx D$ pro nějakou diagonální D
  - $\text{char}_A(x)$ lze v $\mathbb{F}$ rozložit na součin a platí: násobnost λ jako kořene charakteristického polynomu je rovna dimenzi eigenprostoru
    - algebraická násobnost = geometrická násobnost
    - *jde to, když umím najít dost kořenů a vystačí mi to na bázi*
- *regulární transformace roviny bez 2-násobných vlastních hodnot jsou pouze dvou typů:*
  - *změny měřítka*
  - *rotace následované změnou měřítka stejnou na obou souřadnicových osách*
- Pro diagonalisovatelnou matici A typu $n \times n$ nad $\mathbb{F}$ platí: $A^k = T^{-1} D^k T$
- *direktní rozklad: když se dá prostor rozsekat na invariantní podprostory na dané zobrazení, značíme: $\oplus$*
  - *diagonální matice už rozsekaná je po eigenprostorech*
  - $\mathbb{F}^n = W_1 \vee W_2 \vee \dots \vee W_n$ a $W_i \cap (\bigvee_{j \neq i} W_j) = \{0\}$, pak značíme $\mathbb{F}^n = W_1 \oplus W_2 \oplus \dots \oplus W_n$

Direktní rozklad lineárního prostoru a lineárního zobrazení

Pro $f: L_1 \rightarrow L_2$, kde $L_1 = W_1 \oplus \dots \oplus W_k$, $L_2 = V_1 \oplus \dots \oplus V_k$ a $f(\vec{x})$ je z V_i , jakmile $\vec{x}$ je z W_i , píšeme

○ To znamená: $f(\vec{x}) = f_1(\vec{x}_1) + \dots + f_k(\vec{x}_k)$, kde $\vec{x} = \vec{x}_1 + \dots + \vec{x}_k$.

- **Def.:** Lineárnímu zobrazení $f: L \rightarrow L$, pro které existuje k tak, že $f^k = 0$, říkáme nilpotentní. Nejmenšímu takovému k říkáme index nilpotence, $k = \text{nil}(f)$.
  - Pro $M \approx N$: M nilpotentní iff N nilpotentní, $\text{nil}(N) = \text{nil}(M)$
- **Def.:** Ať $f: L \rightarrow L$ je lineární zobrazení. Seznamu $f^{k-1}(v), f^{k-2}(v), \dots, f^1(v), f^0(v)$, kde $f^k(v) = 0$, říkáme f -řetězec délky k vytvořený vektorem v .
- Ať $n: L \rightarrow L$ je nilpotentní lineární zobrazení, $\dim(L) = n$. Potom existuje báze $B = (b_1, \dots, b_n)$ prostoru L , která vznikla zřetěžením n -řetězců. Počet a délka n -řetězců v bázi B jsou určeny jednoznačně.

Příklad (Jordanova báze Jordanovy buňky)

Pro Jordanovu buňku

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 0 & 1 & \dots & 0 \\ \vdots & & & & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 1 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \end{pmatrix} = (\mathbf{o}, \mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2, \dots, \mathbf{e}_{n-1})$$

je příslušný řetězec $\mathbf{e}_n \mapsto \mathbf{e}_{n-1} \mapsto \dots \mapsto \mathbf{e}_1 \mapsto \mathbf{o}$ a to znamená, že
kanonická báze

$$(\mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_n)$$

je Jordanova báze Jordanovy buňky.

○

- Předpokládejme, že platí $\text{char}_M(x) = a \cdot (x - \lambda_1)^{m_1} \dots (x - \lambda_p)^{m_p}$. Pak $M \approx B_1(\lambda_1) \oplus \dots \oplus B_p(\lambda_p)$, kde:
  - $B_1(\lambda_1)$ má rozměry $m_1 \times m_1, \dots, B_p(\lambda_p)$ má rozměry $m_p \times m_p$, těm budeme říkat Jordanovy segmenty.
  - Platí $B_1(\lambda_1) = N_1 + \lambda_1 E_{m_1}, \dots, B_p(\lambda_p) = N_p + \lambda_p E_{m_p}$, kde $N_1, \dots, N_p$ jsou nilpotentní matice
  - Přičtením matic $\lambda_1 E_{m_1}, \dots, \lambda_p E_{m_p}$ k Jordanovu tvaru matic $N_1, \dots, N_p$ získáme výsledný Jordanův tvar.

② Tabulka pro vlastní hodnotu 2, tj. pro $\mathbf{N} = \mathbf{M} - 2 \cdot \mathbf{E}_6$

i	$d_i = \text{def}(\mathbf{N}^i)$	počet buněk rozměrů $i \times i$ je: $2d_i - d_{i-1} - d_{i+1}$
0	0	—
1	2	1
2	3	0
3	4	1
4	4	—

To znamená, že $\mathbf{B}_1(2)$ má tvar

$$\mathbf{B}_1(2) = \left(\begin{array}{ccc|c} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ \hline 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right) + 2 \cdot \left(\begin{array}{cccc} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right) = \left(\begin{array}{ccc|c} 2 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 & 0 \\ \hline 0 & 0 & 0 & 2 \end{array} \right)$$

○

- $\mathbf{f}_{\text{diag}} \cdot \mathbf{f}_{\text{nil}} = \mathbf{f}_{\text{nil}} \cdot \mathbf{f}_{\text{diag}}$ - komutují :o

Skalární součin (19, 20, 21, 22)

- **Def.:** Ať L je lineární skalární prostor nad $\mathbb{R}$. Funkci $\langle \cdot | \cdot \rangle : L \times L \rightarrow \mathbb{R}$ říkáme skalární součin, pokud platí následující, pro libovolné x, y :
  - komutativita: $\langle x | y \rangle = \langle y | x \rangle$
  - linearita v druhé souřadnici: zobrazení $\langle x | \cdot \rangle : L \rightarrow \mathbb{R}$ je lineární
  - pozitivní definitnost: $\langle x | x \rangle \geq 0$, $\langle x | x \rangle = 0$ iff $x = \mathbf{o}$
- nerovnost Cauchy-Schwarz-Bunyakovski (C-S-B) (TA nerovnost)

$$|\langle \vec{x} | \vec{y} \rangle| \leq \sqrt{\langle \vec{x} | \vec{x} \rangle} \cdot \sqrt{\langle \vec{y} | \vec{y} \rangle}$$

$$-1 \leq \frac{\langle \vec{x} | \vec{y} \rangle}{\sqrt{\langle \vec{x} | \vec{x} \rangle} \cdot \sqrt{\langle \vec{y} | \vec{y} \rangle}} \leq 1$$

$= \cos \varphi$ pro jediné $\varphi \in [0; \pi]$

- má za důsledek úhel mezi vektory:
- **Def.:** Normu vektoru x definujeme jako $\|x\| = \sqrt{\langle x | x \rangle}$
  - C-S-B tedy též $\langle x | y \rangle \leq \|x\| \cdot \|y\|$
  - Platí:
    - $\|x\| \geq 0$, $\|x\| = 0$ iff $x = \mathbf{o}$
    - $\|a \cdot x\| = |a| \cdot \|x\|$
    - $\|x+y\| \leq \|x\| + \|y\|$ (trojúhelníková nerovnost)
  - důsledek: $\langle x | y \rangle = \|x\| \cdot \|y\| \cdot \cos \varphi$
  - vektor x je normovaný, pokud $\|x\| = 1$
- **Def.:** Pokud $\langle x | y \rangle = 0$, mluvíme o ortogonálních (kolmých) vektorech.
  - nulový vektor je kolmý na všechny vektory, protože sk. součin je lineární v druhé souřadnici a musí poslat nulu na nulu
    - naopak: když je x kolmý na každý vektor, musí jít o nulový vektor
  - x je kolmé na všechna $v \in \text{span}(M)$ iff je kolmé na všechna $m \in M$
    - Dk.: v je lineární kombinací vektorů m z M
- metrika/distance $d: L \times L \rightarrow \mathbb{R}$: $d(x, y) = \|x - y\|$
  - $d(x, y) \geq 0$, rovnost nastává, když $x = y$
  - $d(x, y) = d(y, x)$
  - $d(x, y) \leq d(x, z) + d(z, y)$
- Pro matici $A: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ jsou následující podmínky ekvivalentní:
  - A zachovává standardní skalární součin v $\mathbb{R}^n$
  - A je regulární a platí $A^T = A^{-1}$

- **Def.:** Řekneme, že matice G typu $n \times n$ nad $\mathbb{R}$ je pozitivně definitní, když existuje matice R s lineárně nezávislými sloupci tak, že $G=R^T \cdot R$
  - každá pozitivně definitní matice G je symetrická
  - *matice R je v určitém smyslu druhá odmocnina z G*
- Charakterisace pozitivně definitních matic (TFAE)
  - G je pozitivně definitní
  - G je symetrická a determinanty všech podmatic jsou kladné
  - G je symetrická a nerovnost $x^T \cdot G \cdot x > 0$ platí pro všechna $x \in \mathbb{R}^n$ (rovnost platí pouze pro $x=0$)
  - G je symetrická a $\text{char}_G(x)$ má všechny kořeny reálné a kladné
  - existuje regulární R tak, že $G=R^T \cdot R$
- Ať G je pozitivně definitní matice typu $n \times n$ nad $\mathbb{R}$ Potom maticový součin $x^T \cdot G \cdot y$ definuje skalární součin v $\mathbb{R}^n$
  - Každý skalární součin v $\mathbb{R}^n$ definuje pozitivně definitní matici $G = (g_{ij})_{i,j=1,\dots,n}$, kde $g_{ij} = \langle e_i | e_j \rangle$
  - matici G říkáme metrický tensor skalárního součinu
- **Def.:** Báze B je ortonormální, pokud $\langle b_i | b_j \rangle = \delta_{ij}$
  - Existuje jediný skalární součin takový, že $\langle b_i | b_j \rangle = \delta_{ij}$, metrický tensor $G = (B^{-1})^T B^{-1}$
    - Dk. existence: B^{-1} pošle b_i na e_i
    - Dk. jednoznačnosti: hrajeme si s tou rovností :)
- Ať M je jakákoliv množina nenulových vektorů s vlastností $\langle x | y \rangle = 0$ pro jakékoliv různé vektory $x, y \in M$. Pak M je lineárně nezávislá množina.
  - Dk.: začíná $0 = \langle x_{i_0} | 0 \rangle$, nulu zapíšeme jako lin. kombinaci a hrajeme si s tím
- v prostoru dimenze n může existovat maximálně n navzájem na sebe kolmých nenulových vektorů
- každou bázi jde normalizovat - prvky báze vydělíme jejich normou
- Ať $B = (b_1, \dots, b_n)$ je ortonormální báze prostoru se skalárním součinem. Pak:

$$\vec{x} = \sum_{i=1}^n \langle \vec{b}_i | \vec{x} \rangle \cdot \vec{b}_i, \text{ čili } \text{coord}_B(\vec{x}) = \begin{pmatrix} \langle \vec{b}_1 | \vec{x} \rangle \\ \vdots \\ \langle \vec{b}_n | \vec{x} \rangle \end{pmatrix} \quad (\text{Fourierova řada})$$

- Dk.: Chyba je nula, tak vložíím tu chybu s nějakým prvkem báze do skalárního součinu a využiju kroneckerovo delta.
- Důsledky

$$\langle \vec{x} | \vec{y} \rangle = \sum_{i=1}^n \langle \vec{b}_i | \vec{x} \rangle \cdot \langle \vec{b}_i | \vec{y} \rangle$$

■

- tzn. počítá se to stejně jako standardní skalární součin - bez tensoru :)

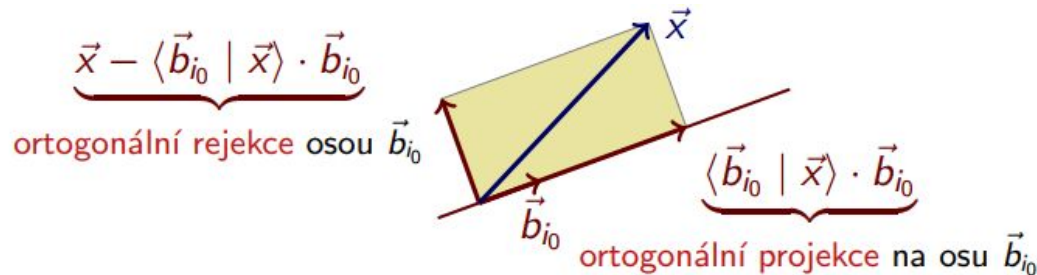
$$\cos \varphi_{i_0} = \frac{\langle \vec{b}_{i_0} | \vec{x} \rangle}{\|\vec{x}\|}$$

■

$$\sum_{i=1}^n \cos^2 \varphi_i = 1$$

■ (Eulerova věta)

- projekce a rejekce

-
- ortogonální rejekce je “nejkratší” ze všech rejekcí (dk. z Pythagorovy věty)
- projekce na podprostor s ortogonální bází, kde $M = \{u_1, \dots, u_n\}$ a $W = \text{span}(M)$

$$\text{proj}_W(\vec{x}) = \sum_{i=1}^n \frac{\langle \vec{u}_i | \vec{x} \rangle}{\langle \vec{u}_i | \vec{u}_i \rangle} \cdot \vec{u}_i$$

- ortogonalisační proces (Gram-Schmidt)
  - každou bázi prostoru se skalárním součinem lze převést na ortonormální bázi s vlastností:
pro každé $k \in \{1, \dots, n\}$ platí: $\text{span}\{\mathbf{b}_1, \dots, \mathbf{b}_k\} = \text{span}\{\mathbf{c}_1, \dots, \mathbf{c}_k\}$

$$\vec{c}_1 := \vec{b}_1, \quad \vec{c}_{k+1} := \underbrace{\vec{b}_{k+1} - \text{proj}_{\text{span}\{\vec{c}_1, \dots, \vec{c}_k\}}(\vec{b}_{k+1})}_{\text{rejekce vektoru } \vec{b}_{k+1} \text{ podprostorem } \text{span}\{\vec{c}_1, \dots, \vec{c}_k\}}$$

- posléze normujeme
- $\text{proj}_W(x) = A \cdot (A^T \cdot G \cdot A)^{-1} \cdot A^T \cdot G \cdot x$

SVD (23)

- Věta o hlavních osách: Pro každou symetrickou reálnou matici $A: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ existuje ortonormální báze $\mathbb{R}^n$ složená z vlastních vektorů matice A . Navíc matice A má pouze reálné vlastní hodnoty.
  - A vlastně zobrazuje jednotkovou kouli na (degenerovaný elipsoid)
- libovolnou matici $M: \mathbb{R}^s \rightarrow \mathbb{R}^r$ lze zapsat ve tvaru USV^T , kde:
  - $V: \mathbb{R}^s \rightarrow \mathbb{R}^s$ a $U: \mathbb{R}^r \rightarrow \mathbb{R}^r$ jsou ortogonální, tj. $V^T = V^{-1}$ a $U^T = U^{-1}$

- to btw. znamená, že zobrazení zachovává úhly
- $S: \mathbb{R}^s \rightarrow \mathbb{R}^r$ má na hlavní diagonále kladná čísla $\sigma_1 \geq \sigma_2 \geq \dots \geq \sigma_h$ (tzv. singulární hodnoty matice M), kde $h = \text{rank}(M)$. Všude jinde má S nuly.
- asi si to projdeme spolu

Vektorový součin (25)

- **Def.:** Ať matice $A: \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}^n$ má sloupcový zápis $(a_1, \dots, a_k)$, kde $k \leq n$.
  - Matici $A^T \cdot A: \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}^k$ budeme říkat Gramova matice seznamu vektorů $(a_1, \dots, a_k)$
    - *gramova matice je druhá mocnina matice A*
  - Determinantu $\det(A^T \cdot A)$ budeme říkat Gramův determinant seznamu $(a_1, \dots, a_k)$ a značit jej $\text{Gram}(a_1, \dots, a_k)$
    - *gramův determinant je druhá mocnina "determinantu" A - ten ale není definován, takže fakt jen jako*
  - v j -tém sloupci a i -tém řádku je hodnota standardního skalárního součinu $\langle a_i | a_j \rangle = a_i^T a_j$
- Ať $(a_1, \dots, a_k)$ je seznam vektorů v $\mathbb{R}^n$, $1 \leq k \leq n$. Potom platí:
  - $\text{Gram}(a_1, \dots, a_k) \geq 0$
  - $\text{Gram}(a_1, \dots, a_k) > 0$ iff $(a_1, \dots, a_k)$ je lineárně nezávislý
  - $\sqrt{\text{Gram}(a_1, \dots, a_k)}$ udává k -dimensionální objem rovnoběžnostěnu v $\mathbb{R}^n$, určeného seznamem $(a_1, \dots, a_k)$

- **Def.:** Vektorový součin: $\langle x(x_1, \dots, x_{n-1}) | x \rangle = \det(x_1, \dots, x_{n-1}, x)$ pro všechna $x \in \mathbb{R}^n$

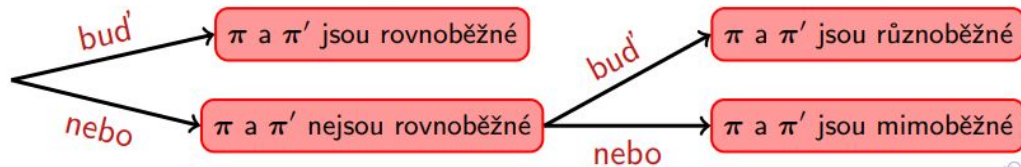
- vektor $x(x_1, \dots, x_{n-1})$
- $x(x_1, \dots, x_{n-1}) = \sum_{i=1}^n \langle x(x_1, \dots, x_{n-1}) | e_i \rangle e_i = \sum_{i=1}^n \det((x_1, \dots, x_{n-1}, e_i)) \cdot e_i$
  - plyne to z Fourierových řad (aspoň myslím)

$$\begin{pmatrix} x_{11} \\ x_{21} \\ x_{31} \end{pmatrix} \times \begin{pmatrix} x_{12} \\ x_{22} \\ x_{32} \end{pmatrix} = \begin{vmatrix} x_{11} & x_{12} & \mathbf{e}_1 \\ x_{21} & x_{22} & \mathbf{e}_2 \\ x_{31} & x_{32} & \mathbf{e}_3 \end{vmatrix}$$

- - mnemotechnická pomůcka - můžeme používat, ale vědět, že to vychází z toho nad tím
- Vlastnosti vektorového součinu (plynou z vlastností determinantu a definice vektorového součinu)
  - $(x_1, \dots, x_{n-1}) \mapsto x(x_1, \dots, x_{n-1})$ je lineární v každé položce
  - $x(x_{\pi(1)}, \dots, x_{\pi(n-1)}) = \text{sign}(\pi) \cdot x(x_1, \dots, x_{n-1})$ pro $\pi \in S_{n-1}$
  - $x(e_{\pi(1)}, \dots, e_{\pi(n-1)}) = \text{sign}(\pi) \cdot e_{\pi(n)}$ pro $\pi \in S_n$
  - $\|x(x_1, \dots, x_{n-1})\|^2 = \det(x_1, \dots, x_{n-1}, x(x_1, \dots, x_{n-1}))$
  - $x(x_1, \dots, x_{n-1}) = \mathbf{0}$, když se seznam lineárně závislý
  - $\|x(x_1, \dots, x_{n-1})\| = \sqrt{\text{Gram}(x_1, \dots, x_{n-1})}$
    - norma je rovna $(n-1)$ -dimensionálnímu objemu rovnoběžnostěnu určeného vektory $(x_1, \dots, x_{n-1})$

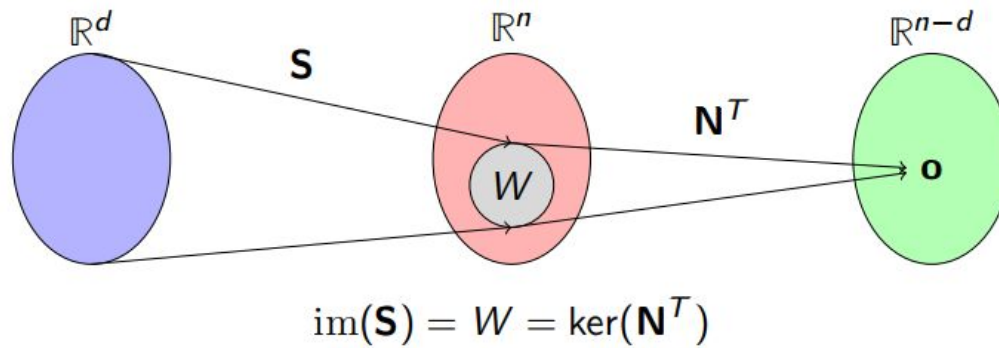
Vzájemná poloha a vzdálenost afinních podprostorů (24, 26)

- **Def.:** Množině $p+W = \{p+x|x \in W\}$, kde W je lineární podprostor prostoru $\mathbb{R}^n$ a p je bod z $\mathbb{R}^n$ říkáme afinní podprostor prostoru $\mathbb{R}^n$
  - dimenze $p+W$ je $\dim(W)$
  - lineárnímu prostoru W říkáme směr afinního podprostoru
  - $\dim 0$ - body, $\dim 1$ - přímky, $\dim 2$ - roviny
- **Def.:** Mějme afinní podprostory $\pi=p+W$ a $\pi'=p'+W'$ v $\mathbb{R}^n$. Řekneme, že:
  - π a π' jsou rovnoběžné, pokud $W \subseteq W'$ nebo $W' \subseteq W$
  - π a π' jsou různoběžné, pokud nejsou rovnoběžné a mají alespoň jeden společný bod
  - π a π' jsou mimoběžné, pokud nejsou rovnoběžné a nemají žádný společný bod
  - dimenzi $W \cap W'$ říkáme stupeň rovnoběžnosti π a π'

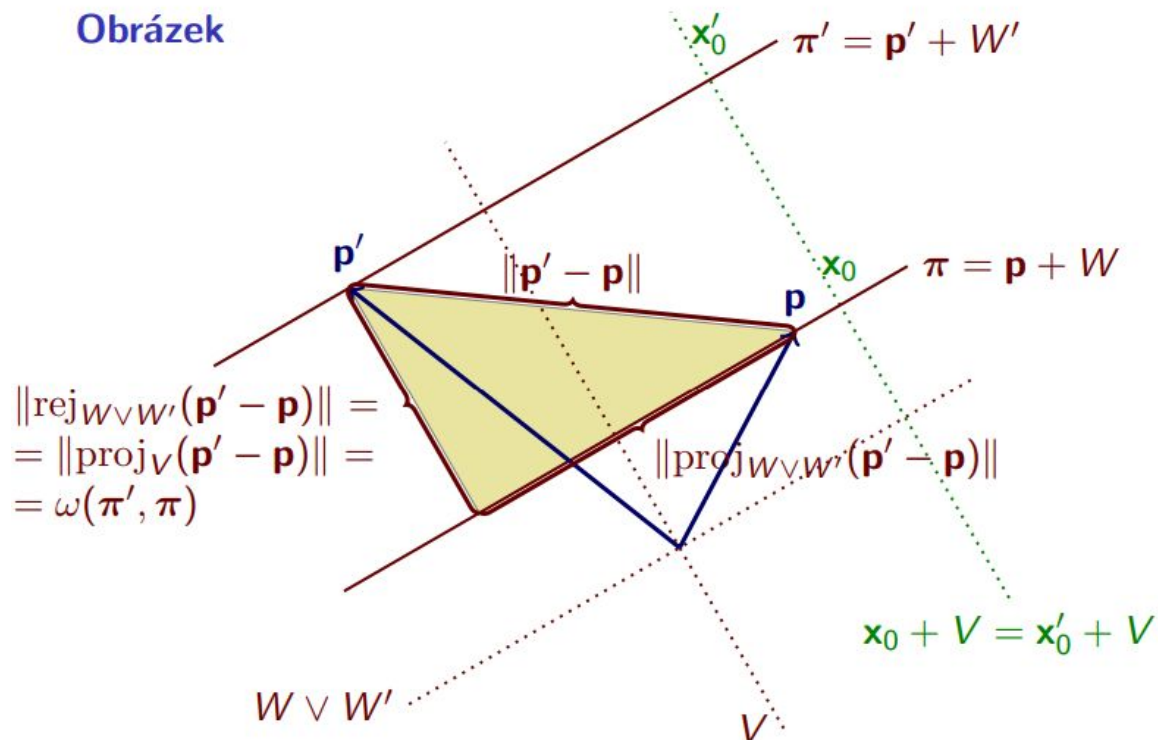
-
- Charakterisace rovnoběžných disjunktních afinních podprostorů (TFAE)
  - π a π' jsou disjunktní
  - pro jakýkoliv vektor $x \in \pi$ a $x' \in \pi'$ vektor $x-x'$ neleží ve W
  - vektor $p-p'$ neleží ve W
  - existuje vektor $x \in \pi$ a vektor $x' \in \pi'$ tak, že vektor $x-x'$ neleží ve W
- Charakterisace různoběžných afinních podprostorů (TFAE)
  - π a π' jsou různoběžné
  - pro jakýkoliv vektor $x \in \pi$ a $x' \in \pi'$ vektor $x-x'$ leží ve $W \vee W'$
  - vektor $p-p'$ leží ve $W \vee W'$
  - existuje vektor $x \in \pi$ a vektor $x' \in \pi'$ tak, že vektor $x-x'$ leží ve $W \vee W'$
- Charakterisace mimoběžných afinních podprostorů
  - π a π' jsou mimoběžné
  - vektor $p-p'$ neleží ve $W \vee W'$
- At' $\pi = p + W$ je d -dimensionální afinní podprostor prostoru $\mathbb{R}^n$. Potom existují dvě matice $S: \mathbb{R}^d \rightarrow \mathbb{R}^n$ a $N^T: \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^{n-d}$ tak, že platí:
  - $\text{im}(S) = W = \ker(N^T)$, $\text{rank}(N^T) = n-d$ a $\text{rank}(S) = d$
  - vektor x leží v π iff $x = p + S \cdot t$ pro nějaké t : parametrický zápis
  - vektor x leží v π iff $N^T(x-p) = 0$: rovnicový zápis
    - sloupce matice N si lze představit jako seznam lineárně nezávislých normál příslušného afinního podprostoru

-
- Charakterisace rovnoběžných disjunktních afinních podprostorů, $x=p+St$
  - TFAE:
    - $W' \subseteq W$
    - $\text{span}(s'_1, \dots, s'_d) \subseteq \text{span}(s_1, \dots, s_d)$, kde $S'=(s'_1, \dots, s'_d)$ a $S=(s_1, \dots, s_d)$
    - simultánní soustava $(S|S')$ má řešení
  - Ať $W' \subseteq W$, TFAE:
    - π a π' jsou disjunktní
    - pro $x \in \pi$ a $x' \in \pi'$ soustava $(S|x-x')$ nemá řešení
    - soustava $(S|p-p')$ nemá řešení
    - existuje vektor $x \in \pi$ a $x' \in \pi'$ tak, že soustava $(S|x-x')$ nemá řešení
- Charakterisace různoběžných afinních podprostorů (TFAE)
  - π a π' jsou různoběžné
  - pro jakýkoliv vektor $x \in \pi$ a $x' \in \pi'$ soustava $(S', S|x-x')$ má řešení
  - soustava $(S', S | p-p')$ má řešení
  - existuje vektor $x \in \pi$ a vektor $x' \in \pi'$ tak, že soustava $(S', S|x-x')$ má řešení
- Charakterisace mimoběžných afinních podprostorů
  - π a π' jsou mimoběžné
  - soustava $(S', S|p-p')$ nemá řešení
- **Def.:** π a π' jsou dva afinní podprostory prostoru $\mathbb{R}^n$. Reálnému číslu $\omega(\pi, \pi') = \inf\{\|x - x'\| \mid x \in \pi, x' \in \pi'\}$ říkáme **vzájemná vzdálenost** π a π' .
  - ta množina je neprázdná a zdola omezená - infimum existuje
  - pro $n=0$: $\mathbb{R}^0=\{o\}$, tedy $\omega(\pi, \pi')=0$
  - pro $n=1$: $\mathbb{R}^1$ má afinní prostory body nebo celé $\mathbb{R}^1$, takže $\omega(\pi, \pi')=\|p-p'\|$, nebo $\omega(p, \mathbb{R})=\omega(\mathbb{R}, \mathbb{R})=0$
- Ať $\pi=p+W$ a $\pi'=p'+W'$ jsou dva afinní podprostory v $\mathbb{R}^n$. Potom platí: $\omega(\pi, \pi') = \|\text{rej}_{W \vee W'}(p - p')\|$
  - myšlenky důkazu (máme mít představu):

Obrázek

-
- vzdálenost by měla být délka kolmé příčky mezi prostory (analogicky s dvěma rovnoběžkami v $\mathbb{R}^2$)
- kolmá příčka by měla mít směr V , kde $V = \{v \mid \langle w, v \rangle = 0 \text{ pro všechna } w \in W \vee W'\}$ - množina všech vektorů kolmých na $W \vee W'$
  - je to podprostor? ano je
- najdeme body $x_0 \in \pi$ a $x'_0 \in \pi'$ tak, že platí: $x_0 - x'_0 = \text{rej}_{W \vee W'}(p - p')$, tedy $x_0 - x'_0$ je kolmá příčka mezi π, π' procházející body $x_0 - x'_0$
  - podle definice též $x_0 - x'_0 = \text{proj}_V(p - p')$

$$x' - x = \underbrace{(x'_0 - x_0)}_{\in V} + \underbrace{(x' - x'_0) + (x_0 - x)}_{\in W \vee W'}$$

■

Proto podle **Pythagorovy věty^a** platí

$$\|\mathbf{x}' - \mathbf{x}\|^2 = \|\mathbf{x}'_0 - \mathbf{x}_0\|^2 + \|(\mathbf{x}' - \mathbf{x}'_0) + (\mathbf{x}_0 - \mathbf{x})\|^2$$

a tedy $\|\mathbf{x}' - \mathbf{x}\|^2 \geq \|\mathbf{x}'_0 - \mathbf{x}_0\|^2$, neboli

$$\|\mathbf{x}' - \mathbf{x}\| \geq \|\mathbf{x}'_0 - \mathbf{x}_0\| = \|\text{rej}_{W \vee W'}(\mathbf{p}' - \mathbf{p})\| = \|\text{rej}_{W \vee W'}(\mathbf{p} - \mathbf{p}')\|$$

■ To znamená, že platí^b $\omega(\boldsymbol{\pi}, \boldsymbol{\pi}') = \|\text{rej}_{W \vee W'}(\mathbf{p} - \mathbf{p}')\|$. ■

^aZ definice V platí $\langle \mathbf{x}'_0 - \mathbf{x}_0 \mid (\mathbf{x}' - \mathbf{x}'_0) + (\mathbf{x}_0 - \mathbf{x}) \rangle = 0$.

^bPodle definice V platí také $\omega(\boldsymbol{\pi}, \boldsymbol{\pi}') = \|\text{proj}_V(\mathbf{p} - \mathbf{p}')\|$

■

- tipy a triky pro výpočty (dají se odvodit)
  - bod od přímky: $\mathbf{n} = \mathbf{x}(s)$ a přímka ve tvaru $\mathbf{n}^T(\mathbf{x} - \mathbf{p}) = 0$

